

Civilizációs betegségek A-tól Z-ig

Napjaink rohanó világának sajnálatos velejárói az úgynevezett civilizációs betegségek. Számos kutatási eredmény bebizonyította már, hogy kialakulásukat nagymértékben befolyásolja az életmód, a technika, a stressz és a környezet-szennyezés.

ALLERGIA

A szervezet egy bizonyos anyagra, ún. allergénre (virágpor, por, toll, szőr, egyes élelmiszerek és gyógyszerek) való érzékenységek állapota. Ennek

FOTÓ: GUILLERMO PERALES GONZALEZ

lényege az immunrendszer működésének hibája, amely aránytalan (nagymértékű) ellenhatáshoz vezet. Az allergia megnyilvánulását gyógyszerekkel mérsékelhetjük. Néhány allergiatípus kezelésének egy másik lehetséges módját képviseli az úgynevezett fokozatos deszenzibilizálás.

AGYVELŐGYULLADÁS

Az agyvelőgyulladás leggyakrabban vírusos eredetű. (A fertőző betegség gyakori forrását az állatok jelentik, mivel a kullancs megkapaszkodik a ku-

tyában, szarvasmarhában és más állatban). Magas lázzal, fejfájással, az agytevékenység zavarával, súlyos esetekben tudat- és légzészavarral, bénulással jelentkeznek. Nálunk a kullancs által terjesztett agyvelőgyulladás a legismertebb, amely a központi idegrendszer súlyos károsodását okozhatja.

ILLUSZTRÁCIÓ: SHUTTERSTOCK/IMAGE.LLC

BULIMIA

A táplálék iránt érzett kezelhetetlen étvágy, amelyet a köznyelvben általában „zabálásnak” neveznek. Ennek egyik típusa az úgynevezett mentális bulimia, amely különösen a fiatal lányokat kínozza. Ez a betegség ismételten túl sok evéssel, ugyanakkor a hízást megakadályozandó, önhánytatással jár.

FOTÓ: GENEPLANET.COM

DEPRESSZIÓ

Levertséggel, búskomorsággal járó pszichiatriai megbetegedés. Az érintett személy elveszíti a szükségleteivel kapcsolatos napi tevékenységek iránti érdeklődését vagy örömet,

például alvászavar és étvágytalanság jelentkeznek. A férfiak 4%-át, a nők 10%-át érinti. Leginkább gyógyszerek és orvosi beszélgetések kombinációjával gyógyítható.

DAGANATOK

A szervezet megváltozott sejtjeinek progresszív burjánzásából származó szövetszaporulat. A **malignus** (rosszindulatú) daganat növekedése közben a környező szöveteket is elpusztítja, áttétet (metasztázist) hoz létre, valamint a szervezetre általános rossz hatással van. A **benignus** (jóindulatú), azaz nem rákos daganat behatárolva, áttétek nélkül növekszik, de elnyomhatja a környező struktúrát (például az agyat). A kezelés ma már nemcsak az esetlegesen negatív hatású kemoterápiát jelenti.

ELHÍZÁS

Fokozott zsirraktározáshoz vezet. (Az Egyesült Államokban 23% férfit, 30% nőt és 15% gyermeket érint.) A kövérség okai: genetikai faktorok, táplálkozási tényezők, mozgásszegény életmód. Megelőzése az egészséges életmód.

EPEHÓLYAG-BETEGSÉGEK

A máj alatt elhelyezkedő, kis hólyag alakú szervben kövecskék képződhetnek (epehólyag-kövesség), amelyek fájdalmat és gyulladást idézhetnek elő. Az epehólyag nem létfontosságú szerv, ezért kioperálható.

CSONTRITKULÁS

A csont tömegének csökkenése, amely végül a normális csontszövet kisebbedéséhez vezet. A férfiak a nőknél (különösen a változó korban) 1/3-dal kevesebb csonttömeget veszítenek. A csonttörések kockázata is növekszik. Magasabb kalciumbevitellel (napi 1200–1500 gramm), megfelelő aktív mozgással (gyaloglás, aerobik, sifutás) megelőzhető.

CUKORBETEGSÉG

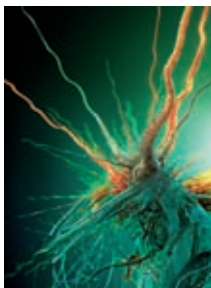
Egy olyan megbetegedés, amely hosszú ideig marad rejtve, mivel kezdeti kialakulásakor tünetmentes. Ezt az állapotot a rendellenességek összessége jellemzi, amelyet az inzulin, korlátlan vagy viszonylagos hiánya okoz. A szénhidrátok és zsírsavak anyagcseréjének rendellenességéhez vezet. A különböző, szájon át szedhető gyógyszerek csökkentik a cukorbetegség jelenlétét és a szövődmények megelőzését szolgálják (vaktság, a láb ujjainak amputációja). Az 1-es típusú cukorbetegségeknél (gyerekeknél és fiatal embereknél is) élet-hosszig tartó inzulinkezelést alkalmaznak (injekció stb.). Figyelmeztető jelek: állandó szomjúság, fáradékonyság, magas vércukorszint. Bár számos esetben genetikai háttere van, ennek ellenére megfelelő helyes életmód kialakításával megelőzhető.

FOTÓ: SPIDERX.WORDPRESS.COM

FERTŐZŐ BETEGSÉGEK

A szervezetbe behatoló kórokozók (baktériumok, vírusok, gombák) idézik elő.

Az emberi szervezet immunrendszerének köszönhetően a legtöbb fertőző betegséget sikeresen legyőzi. Kezelés: gyógyszerek, amelyek gyakran antibiotikumok lehetnek. Ezek azonban nincsenek hatással a vírusokra, amelyek ellen vírusölő gyógyszert alkalmaznak.

FOTÓ: PATHOLOG/VEU/LEU

FÓBIA

Indokolatlan vizsgálgás vagy ösztönös félelem tárgyaktól, helyzetektől vagy személyektől. Három fő csoportja: szociális fóbiák, pánikbetegség, speciális fóbiák. Igen gyakori például a klauszrofóbia (szűk, zárt helyiségtől való félelem) vagy kancerofóbia (valamilyen daganatos betegségtől való félelem). A gyermekkori fóbiák idővel eltűnnek.

GASTROENTERITIS

Fertőzés vagy hibás diéta (összetétel, elkészítés, táplálék mennyisége) okozta, hirtelen fellépő gyomor- és bélgulladás. Ehhez mindinkább hozzájárul az egzotikus tájakra való utazás is. Tünetei: napokig tartó hányás és hasmenés. A fennálló kísérő tüneteket gyógyszeres kezeléssel csökkentik és javítják a bélflóra összetételét. Célszerű diétát tartani és sok megfelelő folyadékot inni. Megelőzés: a táplálék gondos kiválasztása.

HIPERTÓNIA

A magas vérnyomás végzetessé is válhat. Ennek fordítottja az alacsony vérnyomás (hipotónia). Legtöbb esetben a tünetek okát nem lehet megállapítani, időnként más betegségekkel kapcsolatos (például vese vagy mellékvese). A magas vérnyomásnál a bal szívkamrának a vért nagy nyomással kell szivattyúznia, ami a megterheléséhez, megvastagodásához (hipertrofia) és fokozatos károsodásához vezet. Kezdetben nem érezzük a magas vérnyomás kellemetlen tüneteit, de

hirtelen komoly szövődmények is előállhatnak (szívelégtelenség, agyvérzés, veseelégtelenség)

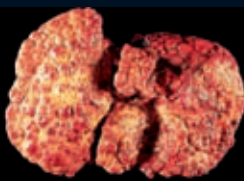
és hasonló). A magas vérnyomást kezelni és rendszeresen ellenőrizni kell. A gyógykezelés során vérnyomáscsökkentő gyógyszereket alkalmaznak. Megfelelő életvitel kialakításával, dohányfüstmentes környezettel, kevés só használatával, fogyással, a stressz kerülésével és aktív pihenéssel megelőzhető.

MIGRÉNÉS ROHAM

Az agy egyik felét ellátó egyes erek rövid távú beszűkülése idézi elő. A roham néhány óráig, de néhány napig is eltarthat. Kezelésére jelenleg már nyugtató gyógyszerek léteznek.

MÁJZUGORODÁS

Súlyos megbetegedés, amely a máj szövetének kiterjedésével és kötőszövetes elfajulásával jár. Ezt az úgynevezett

májkeményedést különböző károsodás vagy idült alkoholiszt okozza. Az érin-

tett hosszú ideig tünetmentes, majd többek között felmerülhet a vérzés, amely rendellenesség, májdaganat, nyelőcsővérzés. Nem létezik olyan gyógymód, amely a májzugarodást megszüntetné, csupán egyes gyógyszerek képesek arra, hogy fejlődését megállítsák. A szigorú diéta betartása és az alkohol teljes kizárása szükséges.

PARKINSON-KÓR

A központi idegrendszer progresszív degeneratív betegsége, amely leginkább az 50-70 éves korosztályt érinti. Megjelenésének oka mindmáig tisztázatlan. Néha vírusos fertőzésnek vagy a környezetben előforduló mérgeanyagoknak tulajdonítják. Kezelése dopamin prekursorok alkalmazásával történik.

PEPTIKUS FEKÉLY

A gyomornyálkahártya vagy a nyombél krónikus megbetegedése, amelynek létrejöttét a gyomorsav és gyomornedv okozza. Megjelenéséhez jelentős mértékben hozzájárulnak az öröklött és pszichikai hatások, stressz, néhány esetben bizonyos gyógyszerek.

SKIZOFRÉNIA

Pszichotikus, mentális betegség, amelyet a gondolatok, érzések és cselekedetek közötti összhang felbomlása jellemez. Az 1-es típusnál hallucinációk, téveszmék és a társasági viselkedés elhanyagolása jelentkezik. A 2-es típusú fásultság és feltűnő lomposág jellemzi. Gyógyszeres kezelése például neuroleptikumok, továbbá lítiumtartalmú gyógyszerekkel történik. Néhány esetben elektrosokk-terápiát is alkalmaznak.

SZÍV- ÉS ÉRRENDSZERI MEGBETEGEDÉS

A szívet és az ereket érinti. Ide soroljuk a szívinfarktust, a koszorúér-betegséget, a szélütést. A szív- és érrendszeri megbetegedés közös okozója az ateroszklerózis.

A szív- és érrendszeri megbetegedés és az ateroszklerózis legjelentősebb rizikófaktorai: a vérben található zsírsavanyagcserejének zavarai (magas koleszterinszint és homocisztein), a magas vérnyomás, a cukorbetegség és a dohányzás. A szív- és érrendszeri betegségek az egész világon a halálozási statisztika élére kerültek. Évente körülbelül 17 millióan halnak meg szív- és érrendszeri megbetegedések következtében.

SZORONGÁS

A túlzott és irreális szorongás vagy félelem szindrómája, amely akár hat hónapnál tovább is tarthat. Ebben a kategóriába sorolják a poszttraumás stresszre adott akut reakciót. A szorongás állapota különösen 20 éves kortól jelentkezik. Ide tartozik a fóbia is.

TOXIKOMÁNIA

Mérgek, kábítószeres után érzett kóros vágy. Ez az érintett személyiségének a pusztításához vezet.

FOTÓ: VEG.DE

ILLUSZTRÁCIÓ: GUN

VESEKÁROSODÁS

A legújabb adatok szerint az összlakosság 10%-ánál fordul elő. Sajnos, 90%-uk nem is tud a betegségről. Azok a betegek, akiknél a vese eredeti működése 10%-ra vagy ennél kisebbre csökken, dialízisfüggővé válnak vagy veseátültetésre várnak.

VIRÉMIA

Vírusok által okozott fertőző megbetegedés. A virémia számos formája ismert. Megelőzésre vakcinát, oltóanyagot használnak. <<

KOUKAL MIHÁLY

